

Meerjarenontwikkelprogramma *** titel *** 2016-2025
Onderdeel MOP Stad en Regio

Versie 0.1 d.d. 23 juli 2015

Inhoud

- 1 Inleiding
- 2 Veiligheid
- 3 Sociaal/Maatschappelijk
- 4 Economie/Energie
- 5 Fysiek/Ruimtelijk
- 6 Financiën

1. Inleiding

Voor u ligt het Meerjarenontwikkelprogramma (MOP) “Kansrijke en Aardbevingsbestendige Stad 2016-2025 als onderdeel van het totale meerjarenontwikkelprogramma voor Stad en Regio. In het MOP geven we aan welke kansen we zien om tot een kansrijk, duurzaam groeiperspectief te komen in het licht van de aardbevingen. Ook geven we aan hoe we omgaan met de consequenties van aardbevingen.

Het verhaal van de Stad

De stad is landelijk in trek. Niet voor niets dat het kabinet de “Agenda Stad” heeft geformuleerd, waarin wordt ingezet op het versterken van de concurrentiepositie van de steden in Nederland. De stad Groningen doet het ook landelijk erg goed. Het inwonertal is sinds 1990 gegroeid van 170.000 inwoners naar nu (2015) 200.000 inwoners. Volgens het CBS zal de stad verder doorgroeien naar 230.000 inwoners in 2025. De groei van de stad versnelt dus. Groningen is nu de 7^e stad van Nederland, maar zal tegen die tijd even groot zijn als Eindhoven, dat veel minder hard groeit. Dit is des te opmerkelijker omdat de stad, in tegenstelling tot andere groeiende steden in Nederland, in een regio ligt die krimpt.

CBS grafiek groei naar 230.000

De stad is aantrekkelijk voor diverse bevolkingsgroepen. Niet alleen jongeren (50.000 studenten) trekken naar de stad, ook gezinnen kiezen steeds vaker er bewust voor om in de stad te blijven wonen. Economisch is de stad de banenmotor van Noord-Nederland. De aanwezigheid van grote economische dragers als Rijksuniversiteit, Hanzehogeschool en UMCG draagt hieraan bij. In totaal zijn er in de stad zo’n 130.000 arbeidsplaatsen. 90% van de werkgelegenheid is geconcentreerd in de dienstensector, in de stad vooral onderwijs, overheid en gezondheidszorg.

Tabel Buck

Een goede bereikbaarheid van de stad is cruciaal. De stad heeft 200.000 inwoners maar elke dag groeit het aantal mensen dat overdag in de stad verblijft om te wonen, studeren, te werken of te recreëren in totaal zo’n 350.000 mensen. Dit betekent dat er elke dag een grote stroom mensen de stad in en uit gaat met de auto, het openbaar vervoer of de fiets. Ons Daily Urban System reikt van Wad tot Assen en van Drachten tot Veendam. Bereikbaarheid van de stad is daarmee cruciaal voor de ruimtelijk-economische ontwikkeling.

Kaartje Daily Urban System

Het aantrekkelijke, historische karakter van de binnenstad is een cruciale factor voor de ontwikkeling van de stad. Per jaar bezoeken 19 tot 22 miljoen mensen de binnenstad. Uit onderzoek blijkt dat historische binnensteden een positief effect hebben op investeringen, maar ook op recreatief bezoek. De leegstand in de binnenstad van Groningen bedraagt 12,7% (2^e kwartaal 2015). Daarmee doet Groningen het landelijk redelijk en is het verschil met de regio (vooral de krimpgebieden) groot. Ook biedt de binnenstad de juiste randvoorwaarden voor Start-Ups. Het is daarom niet voor niets dat we al sinds de jaren ’70 werken aan een aantrekkelijke binnenstad. De komende jaren zetten we in op functieverruiming, betere bescherming van het cultureel erfgoed en vergroting van het voetgangersgebied.

Ook met onze wijken gaat het goed. Door de wijkvernieuwing staan onze wijken er goed voor. De leefbaarheid in de wijken is sinds 1998 sterk verbeterd door de inzet van corporaties en gemeente en er zijn miljoenen geïnvesteerd in betere woningen en een betere woonomgeving. In de landelijke

monitor van het Ministerie van BZK scoort Groningen goed. Het aandeel Stadgers dat woont in een omgeving met een matige of slechte leefbaarheidsscore sinds 1998 gedaald van 34% naar 2,8% in 2012 (Atlas voor gemeenten). **Hier nog op zoek naar recentere cijfers, dat is er vast wel.** De Groningse wijken staan er dus goed voor. Maar klaar zijn we niet want de kwetsbaarheid blijft en nieuwe opgaven komen op ons af. De aandacht voor de wijken mag dan ook niet verslappen. Mede daarom werkt de stad sinds 2014 met gebiedsteams en wijkwethouders.

De compacte stad en de consequenties daarvan

Al decennia lang werken we als stad vanuit een eenduidige visie op de ruimtelijk-economische ontwikkeling: de compacte stad. De compacte stad richt zich op behoud van functies in de stad, zorgt voor korte afstanden, duurzaam ruimtegebruik en versterkt de landschappelijke kwaliteit rond de stad. Mede daarom hebben we grote werkgevers zoals het UMCG, Martiniziekenhuis, Rijksuniversiteit, Provincie in de stad weten te behouden. Onze aantrekkelijke, historische binnenstad is een van de drukste en best functionerende (**weinig leegstand %**) van Nederland. De reisafstanden zijn kort, waardoor nergens in de wereld het fietsgebruik zo hoog is als in Groningen: 60% van alle verplaatsingen in de stad is met de fiets.

De compacte stad heeft ook tot gevolg dat de stedelijke dichtheid hoog is: gebouwen en functies staan dicht op elkaar en de druk op de beperkte openbare ruimte is groot. Dit doet zich met name in onze binnenstad voor, maar ook in bepaalde wijken. Daarnaast heeft de stad veel hoogbouw. Anders gezegd: de keuze voor een compacte stad leidt tot een dichtbebouwde ruimtelijke structuur met veel mensen die wonen, werken en recreëren op een klein oppervlak. En daarmee tot een groot contrast met het omliggend landelijk gebied.

Aardbevingen in de stad

Sinds de zwaardere aardbeving in Huizinge in 2012 heeft ook de stad op grotere schaal te maken met de directe consequenties van aardbevingen. Overigens werden er daarvoor ook al regelmatig aardbevingen gevoeld aan de noordoostkant van de stad: Beijum, Lewenborg en de Meerdorpen. De consequenties zijn vierledig.

Ten eerste is daar de *directe schade* als gevolg van de aardbevingen. In de stad zijn inmiddels al 5.239 (peildatum 15 juli 2015) schadegevallen gemeld.

Ten tweede zijn er steeds vaker *gevoelens van onveiligheid*. Aan de oostkant van de stad (Beijum, Lewenborg, Oosterhogebrug, Meerdorpen) worden de aardbevingen het meest gevoeld. Ons bereiken steeds vaker signalen van mensen die het gevoel hebben niet meer veilig te wonen.

Ten derde hebben we te maken met meerkosten voor het *aardbevingsbestendig bouwen* van grote projecten in de stad. De komende jaren voeren we een aanzienlijk investeringsprogramma uit om de stad te versterken en bereikbaar te houden. We bouwen het Forum en werken samen met onze partners aan de Ring Zuid en het stationsgebied. Maar ons programma is veel omvangrijker: tot 2025 staat er voor **X** miljoen aan investeringen op de rol. Daarnaast investeren andere partijen in de stad. Deze investeringen worden bedreigd door de aardbevingen. Dit kan leiden tot hogere kosten, vertraging of zelfs afblazen van projecten.

En ten vierde lijdt de stad *imago* schade. We merken dat de stad steeds vaker geassocieerd wordt met aardbevingen. Dit effect kan investeringsbeslissingen negatief beïnvloeden en vormt daarmee een belangrijk risico in het economisch functioneren van stad en regio.

Belangrijk om te beseffen is dat de compactheid en hoge stedelijke dichtheid van de stad Groningen extra risico's met zich meebrengt. Gebouwen staan dicht op elkaar, zijn vaak van binnen

economisch geoptimaliseerd en de risico's in de openbare ruimte zijn groter. Daarnaast is er veel hoogbouw in de stad met de bijbehorende risico's.

Effect op de regio

Maar het is niet alleen het effect op de stad. De stad Groningen is de economische motor van het aardbevingsgebied. In sommige gemeenten in het aardbevingsgebied werkt meer dan de helft van de bevolking in de stad. Voor een kansrijke regio is versterking van de werkgelegenheid in de stad daarom cruciaal. Maar ook andersom: voor het goed functioneren van de stedelijke economie is een aantrekkelijke woon- en leefomgeving, met voldoende en sterke voorzieningen, in de regio van groot belang. Er ligt daarmee een gedeelde verantwoordelijkheid voor het functioneren van stad én regio.

Doelstelling

Het Meerjarenprogramma voor stad en regio is het verbindende programma voor de Nationaal Coördinator Groningen (hierna NCG). Ook moet het programma een herkenbaar ontwikkelperspectief bieden aan alle betrokken partijen, waaronder allereerst de betrokken bewoners en ondernemers in het gebied.

De centrale missie van het integrale MOP voor een kansrijk en veilig Groningen luidt:

Samen bouwen aan een trots en veilig Groningen

In dit MOP stad operationaliseren we de doelstelling en maken we het specifieker voor de stad. We willen de bedreiging die in stad en regio door de aardbevingsproblematiek is ontstaan ombuigen naar kansen om Stad (en daarmee de regio) een langjarig structureel groeiperspectief te bieden. We stellen veiligheid daarbij centraal. Daartoe moeten we ook onze basis op orde brengen.

Als doelstelling voor de stad formuleren we dan ook:

Het bieden van een kansrijk structureel groeiperspectief in een veilige stad waar de basis op orde is.

Werkwijze

De bestaande stedelijke programma's vormen het uitgangspunt voor dit Meerjaren Ontwikkelings Programma. We hebben binnen onze huidige programma's geanalyseerd waar de aardbevingen ons raken en wat de impact kan zijn op dit programma. De aardbevingen kunnen daarnaast nieuwe opgaven met zich meebrengen. We hebben ook gekeken naar de kansen om bestaande programma's te versnellen. Ook programma's die niet specifiek een relatie hebben met aardbevingen willen we versnellen.

Concreet beantwoorden we in dit meerjarenprogramma de volgende vragen:

- Wat is de ambitie/visie op langere termijn 10-15 jaren?
- Waar worden huidige programma's bedreigd door aardbevingen?
- Welke nieuwe opgaven dienen zich aan door de aardbevingsvraagstukken?
- Waar kunnen we bestaande programma versnellen, om vitaliteit en economische kracht te borgen?
- Welke nieuwe kansen ontstaan vanuit de aardbevingsproblematiek en wat is er voor nodig om deze te realiseren?
- Welk nieuw investeringsprogramma kan leiden tot een langjarig economische structuurversterking?

Maar het belangrijkste is de veiligheid. We willen bovenal een veilige stad zijn. Een stad waar mensen veilig kunnen wonen, werken en verblijven. Waar we de basis goed op orde hebben: veilige

woningen, bedrijven en voorzieningen, aardbevingsbestendige infrastructuur, bereikbare cruciale voorzieningen in de stad (de zogenaamde 'lifelines'). Maar ook een overheid die ingericht is op efficiënte vergunningsprocedures. Een overheid die actuele, geoefende processen heeft in het geval zich een calamiteit voordoet. Uiteraard in de Veiligheidsregio, maar ook waar we een eigen verantwoordelijkheid hebben als gemeente.

Prioriteitsstelling

Ik denk dat we hier een soort prioriteitsstelling moeten maken. Daar vraagt de NCG ook om. Wat pakken we het eerst aan en wat doen we later?

Uitgaande van veiligheid voorop en de basis op orde komen we tot de volgende prioriteitsstelling. **(inclusief kostenplaatje)**

Hoge prioriteit (2016):

- Onderzoek en maatregelen hoogbouw oostkant
 - o Tasmantoren
 - o Flats Lewenborg
 - o Wielewaalflat
 - o Cortingborg
 - o maar ook 4 hoog complexen
- Risico's Binnenstad
 - o Openbare ruimte Herestraat, later uit te breiden naar andere winkelstraten
 - o Informeren en onderzoeken monumenten
- Bereikbaarheid kritische zorgvoorzieningen en hulpdiensten, lifelines
 - o Onderzoeken kritische kunstwerken, vooral bruggen
 - o Onderzoek versnellen ingrepen Oosterhamriktrace
- Fysieke en Sociale veiligheid op orde
 - o Fysiek doen we in de Veiligheidsregio
 - o Sociaal eigen verantwoordelijkheid (oefenen, protocollen, communicatie)
- Kwetsbare gebruikers: scholen, verzorgingstehuizen, lederz
 - o Onderzoek scholen
 - o Ook verzorgingstehuizen, lederz onderzoeken
- Voortgang grote projecten: Forum, meerkostenregelingen
 - o Forumdiscussie afronden en bouw herstarten
 - o Meerkostenregelingen voortzetten
- Vergunningverlening en handhaving (VTH) op orde brengen
 - o Capaciteit
 - o Digitalisering

Doorkijk 2017-2020:

- Onderzoek en maatregelen hoogbouw rest van de stad
- Onderzoek en maatregelen laagbouwwoningen oostkant
- Sociaal-maatschappelijke versterking in de wijken oostkant
- Fondsvorming cultureel erfgoed
- Risico's openbare ruimte rest van de stad
- Overig maatschappelijk vastgoed en publiekvoorzieningen
- Kansen grijpen voor verduurzaming

NB vanuit de Regio is het volgende voorstel gekomen voor prioritering van de versterkingsopgave

Het zal vele jaren duren voordat het gebied aardbevingsbestendig is. We dienen dus in de tussentijd alert te zijn. Een zware beving ligt op de loer. Het is dus van belang om oog te hebben voor de gevolgen van deze beving en de gebouwen die onmisbaar zijn bij de hulp aan de getroffen. Kwetsbare groepen hebben tevens hoge prioriteit. Woongebouwen, woningen en publieke gebouwen volgen op korte afstand.

De voorgestelde prioritering is als volgt:

- 1. Gebouwen van hulpdiensten en noodzakelijke nutsvoorzieningen;*
- 2. Gebouwen die dienst doen als opvangvoorzieningen in rampenplannen;*
- 3. Tweedelijns zorgvoorzieningen;*
- 4. gebouwen met kwetsbare en niet-zelfredzame gebruikers:*
 - basisscholen en bijzondere scholen(gehandicapten)*
 - zorg- en verpleegtehuizen*
 - werkvoorzieningsgebouwen;*
- 5. woningen, hierin o.m. te onderscheiden:*
 - Hoogbouw en laagbouw(risicoprofiel)*
 - Rijtjes(complexen) en solitair(makkelijk, moeilijk)*
 - Oud en nieuw(risicoprofiel)*
- 6. bebouwing waarin grotere groepen zich kunnen bevinden:*
 - schouwburgen, bioscopen, kerken, kantoren, supermarkten, winkels, horeca;*
- 7. overige bebouwing.*

Leeswijzer

We geven per domein aan welk doel wij nastreven in dit MOP, welke inspanningen we daarvoor willen verrichten en wanneer we dat willen doen. We maken daarin onderscheid in korte termijn (werkplan 2016), middellange termijn 2017-2020 en lange termijn 2021 e.v.

We hanteren daarbij de volgende vier domeinen:

- Veiligheid
- Sociaal/Maatschappelijk
- Economie/Energie
- Fysiek/Ruimtelijk

Tenslotte vatten we onze inzet samen en gaan we in op de financiële aspecten.

2. Veiligheid

De Veiligheidsregio Groningen is verantwoordelijk voor de fysieke veiligheid van inwoners van de provincie Groningen. Veiligheidsregio Groningen is een gemeenschappelijke regeling van alle gemeenten in de provincie Groningen. De Brandweer, Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie en de gemeenten vormen samen de organisatie. Veiligheidsregio Groningen zorgt ervoor dat hulpverleners en bestuurders worden voorbereid op deze taak. Bovendien wordt er regelmatig geoefend. Dit is belangrijk voor een effectieve bestrijding van grootschalige incidenten. Het Veiligheidsbureau Groningen van de veiligheidsregio regisseert en coördineert de multidisciplinaire samenwerking en heeft daarnaast verschillende uitvoerende taken.

VRG is daarnaast een netwerkorganisatie waarin een aantal partners samenwerkt om noodsituaties te voorkomen en te bestrijden. Dit zijn: brandweer, politie, hulpverlening, gemeenten, waterschappen Hunze & Aa's en Noorderzijlvest, Provincie Groningen, Openbaar Ministerie en Defensie.

Centrale doelstelling: Het borgen van de fysieke veiligheid en een veilige leefomgeving

We onderscheiden voor het onderdeel veiligheid twee sub-thema's: fysieke veiligheid en sociale veiligheid. Voor het thema fysieke veiligheid kan de stad Groningen voor een groot deel beroep doen op de taken van de Veiligheidsregio, waar zij zelf onderdeel van is. Voor het thema sociale veiligheid ligt een grotere verantwoordelijkheid bij de gemeente.

Fysieke veiligheid

De veiligheidsregio Groningen is verantwoordelijk voor het opstellen van protocollen voor werkwijze bij rampen en crisismanagement. De bestaande draaiboeken worden momenteel getest om te kijken of deze geschikt zijn in relatie tot aardbevingen. **SZ = later updaten: lijkt vooralsnog dat de generieke draaiboeken volstaan voor aardbevingen. Mocht dit niet zijn dan kosten uitwerken nieuw protocol opbrengen als kostenpost.**

Om effectieve bestrijding te kunnen leveren in het geval van aardbevingen is het belangrijk om te oefenen met deze situaties. Tot op heden wordt in het oefenprogramma geen rekening gehouden met aardbevingen. Vanaf 2016 zal dit opgenomen moeten worden in de programma's. **(SZ opmerking= gericht oefenen is wens van Gemeente Groningen, regio's zijn hier minder actief mee)**

Tijdens een incident is de desbetreffende gemeente verantwoordelijk voor het plaatselijk handelen. Essentiële onderdelen en handelingen van de gemeente Groningen zijn in kaart gebracht in het gemeentelijke continuïteitsplan. Dit zijn maatregelen die er op gericht zijn om de gevolgen bij het optreden van een verstoring of calamiteit zo klein mogelijk te houden. Dit betreft onder andere de bereikbaarheid van de gemeentelijke organisatie. Zowel telefonie als ICT moet beschikbaar zijn. Voor de vitale ICT-processen is de gemeente afhankelijk van hardware op het computercentrum, dat een aardbeving moet kunnen weerstaan. **(SZ = onderzoek loopt nog, door 5.1.2e en 5.1.2e)**

Sociale veiligheid

Inwoners van Groningen hebben veel baad bij eerlijke en duidelijke communicatie over aardbevingen. Zowel vanuit de Veiligheidsregio als vanuit de gemeente is het belangrijk

De Rijksuniversiteit Groningen wil graag een onderzoek uitvoeren in de stad naar de effecten van aardbevingen op de veiligheidsbeleving van de inwoners. Doel van dit onderzoek is het in beeld brengen van de effecten van deze onzekerheid voor de persoonlijke gezondheid en voor de effecten op de samenleving in bredere zin. Zowel de individuele gevolgen als de invloed op bredere bevolkingsgroepen. Momenteel heeft Gemeente Groningen weinig inzicht in hoe de inwoners van Groningen zich voelen ten aanzien van aardbevingen. Daardoor is het moeilijk om grip te krijgen op het type communicatie dat aansluit bij de behoeften van de inwoners. Er is een nauwe relatie tussen helder communiceren en onnodige onrust veroorzaken door teveel communicatie. Het onderzoek van de RUG is een goede methode om een thermometer te maken van de gevoelens in de stad.

SZ: Een onderzoeksvorstel ligt momenteel bij de NCG ter goedkeuring. De kosten voor het onderzoek bedragen € 100.000 euro. Onderzoeker RUG Tom Postmes (zie <http://www.rug.nl/staff/t.postmes/>)

Op termijn zal een communicatieplan opgesteld moeten worden ten aanzien van aardbevingen. SZ = opmerking 5.1.2e. Daarbij mogelijk ook de wijken in om met bewoners te oefenen?

Nog doen (als de tijd dit toelaat):

1 september is een screening klaar bij de veiligheidsregio op de draaiboeken. Zijn de draaiboeken aardbevingsproof? Daarbij zijn twee dingen belangrijk:

- Risicovolle bedrijven: VRG gaat er standaard vanuit dat UMCG enzo zelf de verantwoordelijkheid nemen om voorbereid te zijn op aardbevingen. Maar doen ze dat ook echt? Hebben we die bedrijven goed in beeld?

- kaart van belangrijke routes: bestaat bij veiligheidsregio in de bestaande draaiboeken. Onze kaart checken met hun kaart. Informatie van IGG over veiligheid bruggen etc. is belangrijke informatie voor de VRG. Concept met hen bespreken in september

3. Sociaal/Maatschappelijk

SZ = Focus in dit stuk op zorg en participatie. Vervallen als aparte onderdelen: Onderwijs, Sport, cultuur. Accommodaties dient goed terug te komen bij het fysieke deel (gebouwbeheer 5.1.2e 5.1.2e). Tabellen zijn aangeleverd door 5.1.2e

Wat ontbreekt: cijfers ter onderbouwing. Er is cijfermateriaal beschikbaar vanuit de analyse 3D transitie Groningen, gezondheidsmonitor Provincie Groningen, WMO, Jeugdzorg. Cijfers laten zien dat Groningen minder gezond is dan de rest van Nederland. Opeenstapeling van problemen.

Op aanraden van 5.1.2e : afspraak inplannen met SDC om met hen verder te praten over concrete plannen om een plus te genereren in Beijum / Lewenborg.

Centrale doelstelling: Wij hebben de ambitie iedereen, ook mensen met een beperking, optimaal mee te laten doen in de samenleving:

- Zoveel mogelijk op eigen kracht en waar nodig met ondersteuning van het sociaal netwerk.
- Mensen die het niet zelf kunnen, mogen blijven rekenen op onze ondersteuning.

De rol van de gemeente in een veranderende samenleving gericht op burgerkracht en co-creatie richt zich op het versterken van de persoonlijke netwerken en de ontmoetingsfuncties. Het sociaal cement versterken door activiteiten te organiseren en/of te faciliteren.

Een nieuwe omgeving (leven met de aardbevingen) vraagt inzet op:

- Goede aandacht voor kwetsbare groepen
- Vergroten van de leefbaarheid door het stimuleren van ontmoeten en saamhorigheid
- Meer aandacht voor zorg door versterking psychosociale zorg en Wij-teams

Bedreiging in de huidige programma's

Gezondheid

Gezondheid wordt beïnvloed door de aardbevingen, rechtstreeks of indirect (gezondheidsbeleving, veiligheidsgevoel).

- Bewoners hebben behoefte aan informatie
- Sociale onrust
- Zorgen over schade huis, waardedaling, verloop aardbevingen
- Slecht slapen
- Psychische problemen

Van belang is dus vroegtijdige signalering door diverse organisaties/disciplines in de wijken zodat er tijdig actie op kan worden ondernomen en de problemen niet groter worden dan nodig is. WIJ-teams zouden bijvoorbeeld training 'communicatie in de wijken' moeten volgen.

Leefbaarheid

Signalen over bewoners die zich zorgen maken komen veel uit het oosten v.d. stad: en daar wonen ook veel bewoners die door de crisis geraakt zijn, dus dubbelop. Opeenstapeling/versterking van problemen. Waken voor veroorzaking sociale onrust. Leefbaarheidsmonitor (SZ: toevoegen) Beijum

en Lewenborg toont laatste jaren al dat dit achteruit loopt. Waken dat dit door de aardbevingen niet versneld.

Kwetsbare groepen

Gemeente is verantwoordelijk voor zorg en ondersteuning aan mensen met fysieke en geestelijke (mensen met psychische en psychiatrische problemen en de groep verstandelijk gehandicapten) beperkingen, en voor de jeugd tot 18 jaar: WMO en Jeugdwet. Het inhoudelijk programma ligt er (Beleidsplan sociaal domein voor 2015, nieuw plan moet worden opgepakt)

- Ouderen maar ook andere kwetsbare groepen, zoals gehandicapten, moeten langer thuis blijven wonen. Kwetsbare groepen kunnen angstig worden. Per doelgroep kan zich dat anders uiten. Angst voor aardbevingen kan hun isolement vergroten, omdat ze minder vaak andere mensen zien of moeilijker relaties opbouwen, en niemand een oogje in het zeil houdt. Specifieke opdracht om voor deze groepen zowel geschikte huisvesting veilig te maken en ouderen/gehandicapten met onrust bij te staan. Ambitie gemeente is om geschikte huisvesting te hebben en daarbij in de wijken de zorg en ondersteuning te kunnen leveren. Deze groepen willen mogelijk nu nog liever bij elkaar wonen (vanuit onzekerheid, zoeken naar veiligheid /steun bij elkaar). Daarop inspelen met huisvesting/woon-beleid.
- Onderwijs: belangrijke functie van het onderwijs kan zijn voorlichting aan kinderen/jeugd (en ouders); hoe ga je om als er een aardbeving is, wat doe je dan.

Concreet: wat kunnen we hier voor doen? Zorgcentra en (nieuw te bouwen) verpleeghuis Innersdijk hebben nu ook te maken met aardbevingsbestendige bouw; zorgt waarschijnlijk voor vertraging. Gevolg is dat ouderen die moeten worden opgenomen langer niet in de stad (eigen omgeving) terecht kunnen. Is geen direct gemeentelijke verantwoordelijkheid maar wel erg belangrijk gezien relatie met de gemeentelijke verantwoordelijkheid ouderenhuisvesting en ondersteuning.

SZ= vraag voor Innersdijk Zorggroep Groningen 5.1.2e : onderhandelen zij zelf met NAM al over meerkosten/vertraging bouw door aardbevingen?

Ontmoetingen

Waken voor isolement zwakke doelgroepen

Groepsrisico bij gebouwen – wat staat nog in de planning?

Insteek: Maatschappelijk vastgoed aanpakken als kans om de buurt te versterken. Scholen en andere openbare gebouwen in Beijum / Lewenborg voorrang geven bij verbeteringen om zo win-win te kunnen maken. Zwakke scholen in zwakke buurten aanpakken en kwaliteitsimpuls geven.

Vergroten van de leefbaarheid: Wanneer in de wijken verbeteringen aangebracht kunnen worden dan inzetten op het faciliteren van beweging.

Als er een middel is om saamhorigheid en ontmoeting te stimuleren dan is het wel sport en bewegen. Sport is verreweg de grootste vrijwilligerssector en sport brengt mensen bij elkaar zonder 'aanzien des persoons'. Het sociale aspect binnen de sportvereniging is zeer groot. Projecten als Galm (brengt ouderen bij elkaar om te sporten), en particuliere initiatieven als 'run for coffee', zijn vooral gericht op het sociale aspect.

WIJ-teams

Vanuit Gebiedsgerichte aanpak ligt er de ambitie om vanaf 2017 in alle wijken WIJ-teams te hebben waar alle bewoners terecht kunnen voor vragen en ondersteuning op breed gebied.

Gemeente is verantwoordelijk voor het preventieve integrale gezondheidsbeleid, dus ook voor de preventie van gezondheidsproblemen zoals die mogelijk door de dreiging van aardbevingen kunnen worden veroorzaakt. Dat beleid wordt 4-jaarlijks vastgelegd, nu in samen Gezond in Stad (laatste jaar; wordt mogelijk gecontinueerd). Intensivering van dit beleid sinds dit jaar via budget tot en met 2017 vanuit het Rijk om gezondheidsachterstanden in achterstandswijken aan te pakken (in 4 wijken zijn sinds dit jaar buurtwerkers gezondheid aan de slag).

Daarin zitten tal van aanknopingspunten, zoals versterken voorliggend veld (preventie), maar ook het project 'Welzijn op Recept', dat de schakel tussen huisarts en welzijn in de wijk, via het sociaal of WIJ-team vormt, en nu in 2 wijken draait, en binnenkort mogelijk in een 3e wijk.

Wij-teams (SZ = deze teams heten in veel Groningse dorpen sociale teams > overeenkomsten zoeken!) uitbreiden met een extra medewerker die specifiek is gespist op voorlichting / communicatie naar burgers over aardbevingen.

4. Economie/Energie

4.1 Economie

PM,

Toelichting:

Oude verhaal **5.1.2e** is achterhaald. Focus komt te liggen op het aanzwengelen en innoveren van de bouw en de kansen die de aardbevingen bieden voor de arbeidsmarkt in de bouw in de Regio. Dat is een ander verhaal dan een breed economisch structuurversterkingsprogramma.

Inhoud moet volgen uit de werkconferentie die hierover door Alders wordt georganiseerd.

Hierbij kan de stad gewoon prima aanhaken. Kunnen we een Entrance voor de Bouw binnenhalen op Zernike (idee komt van Economic Board) en kunnen we onze mensen in de kaartenbakken proberen te activeren...Bovendien stellen we ons eigen gemeentelijk economisch beleid niet ter discussie, conform wens college.

Dus eerst input nodig.

4.2 Energie

De gemeente Groningen heeft op xxx het Masterplan Groningen Energieneutraal vastgesteld, om in 2035 een energie-neutrale stad te worden. In mei 2015 is het programma "Groningen geeft Energie" vastgesteld door de raad. Dit is het programma voor de periode 2015-2018 om verder toe te werken naar de klimaatdoelen uit het Masterplan.

We kiezen ervoor om op lokaal niveau een proportionele bijdrage te leveren aan de strijd tegen klimaatverandering. Dit doen we via een aantal sporen:

1. Routekaart opstellen
2. Opschalen
3. Innoveren

De aardbevingsproblematiek biedt kansen om een aantal van onze ambities uit het Masterplan te versnellen.

<p>Operationeel Doel: Versnellen van de ambitie Groningen Energieneutraal 2035 door deze te verbinden met de versterkings- en transitieopgave als gevolg van de aardbevingen</p>
--

NB ik noem hier geen overkoepelend doel (in dit geval zou dat zijn "Groningen Energieneutraal 2035") want dan lopen we aan tegen college-opmerking: geen bestaand gemeentelijk beleid ter discussie stellen.

In plaats daarvan een operationeel doel dat gerelateerd is aan aardbevingen. Dan heb je daarover discussie en niet over het hoger liggende doel. In dit geval blijft dat doel (Ergieneutraal 2035) overeind en hebben we het hier alleen over versnellen icm aardbevingen.

Geldt voor alle programma's.

Routekaart opstellen

In brede zin werken we aan een Routekaart om ons energieprogramma te versnellen. Deze Routekaart moet eind 2015 gereed zijn. Op basis van de Routekaart zullen we de komende jaren ons actieprogramma actualiseren en verbreden. Uit de Routekaart kunnen nieuwe inspanningen voortkomen die een relatie hebben met het aardbevings-MOP en mogelijk opgenomen worden in het programma. Zo werken we aan een nieuw duurzaam economisch perspectief voor stad en regio.

Opschalen

Opschalen is nodig omdat in het huidige tempo de klimaatdoelstelling energieneutrale stad in 2035 niet gehaald wordt. Onder opschalen verstaan we het letterlijk het vergroten van de lopende initiatieven voor de energietransitie. Grotere initiatieven leveren namelijk een betere businesscase op dan versnipperde kleine initiatieven. En maken onze gas-afhankelijkheid minder groot. Dit is van belang omdat verminderen van de aardgasproductie een belangrijke bijdrage kan leveren aan het vergroten van de veiligheid en de kansen voor het gebied.

Opschalen van de zon- en windenergie heeft een groter ruimtebeslag tot gevolg. De ruimte gaan we voor een deel zoeken in het aardbevingsgebied. We gaan daarom onderzoeken wat er voor nodig is om de plannen voor zon en wind in Meerstad-Noord te versnellen en welke meekoppelkansen er liggen met het meerjarenontwikkelprogramma voor het aardbevingsgebied. Daarbij zijn wij er ons van bewust dat bewoners die te maken hebben met aardbevingen niet opnieuw alleen de lasten

moeten dragen. Met andere woorden: we willen dat de opbrengsten van de energietransitie voor een deel ten goede komen aan de bewoners van het gebied. Een belangrijke beperking is daarbij de belastingwetgeving. We willen dat het Rijk ruimte biedt in de wetgeving om een deel van opbrengsten van zon- en windenergie bij de bewoners terecht te laten komen.

Innoveren

PM vooral faciliteren. Ik weet niet of we hier iets over kunnen zeggen.

Initiatief Warmtestad

Een andere belangrijke inspanning is het ontwikkelen van een Warmtenet in de stad, gevoed door geothermie en restwarmte. We starten in 2015 met het project Geothermie Zernike met potentie voor het verwarmen van ca. 10.000 woningen. We gaan een warmtenet aanleggen in de wijken Paddepoel, Selwerd, Vinkhuizen en Zernike.

Belangrijk is de boring naar Geothermie. Deze zal in 2016 starten. De geothermische laag bevindt zich in de ondergrond op dezelfde diepte als waar de aardbevingen plaatsvinden. Ondanks dit gegeven willen we de winning doorzetten omdat we daarmee minder afhankelijk worden van de gaswinning. Bovendien is het een belangrijke beleidsprioriteit van het Ministerie van Economische Zaken. We willen daarom het rijk vragen garant te staan voor de financiële risico's die verbonden zijn aan geothermie. Dat vinden wij gerechtvaardigd omdat in de Groningse bodem de situatie anders is dan elders in het land waar ook aardwarmte wordt gewonnen.

Bij het onderdeel 'wonen' geven we aan hoe we in de stad met de versterkingsopgave willen omgaan en welke prioriteiten we daarin leggen. Wij zien bij deze opgave grote kansen om de verduurzaming van de woningvoorraad te versnellen en massa te maken. Uitgangspunt is daarom dat bij elke te versterken woning of ander gebouw direct de verduurzamingsopgave wordt meegenomen. Het hangt van diverse factoren (type woning, eigendom/verhuur, welke corporatie) af wat daarin de beste manier is. Dat kan nul-op-de-meter zijn maar ook een labelsprong of iets anders. Daar leggen we ons vooraf niet hard op vast. Wel willen we dat alle nieuwbouwwoningen per 2017 energieneutraal worden gebouwd.

Inspanningen

Tabel

5. Fysiek/Ruimtelijk

5.1 Wonen

Woonvisie

Groningen wil een stad zijn waar het voor iedereen goed wonen is. Dat is de centrale doelstelling van ons woonbeleid. Mensen hebben verschillende wensen en behoeften. Daarom streven we in onze compacte stad naar een gevarieerd woningaanbod met aantrekkelijke, leefbare wijken die ruimte bieden aan alle bevolkingsgroepen en leefstijlen. We hebben daarbij aandacht voor de kwantiteit maar vooral voor de kwaliteit van onze wijken, woningen en buurten.

Voor de komende jaren verwachten we een aanhoudend sterke groei van de bevolking. Dit wordt ondersteund door diverse bevolkingsprognoses. In breder verband hebben we ook gekeken wat de verwachtingen voor de hele regio Groningen- Assen zijn. Daaruit blijkt dat de stad Groningen de komende decennia een grote aantrekkingskracht uit zal blijven oefenen op de omliggende kernen en gemeenten. De trek naar de stad zal verder toenemen. Gecombineerd met de toestroom van nieuwe (internationale) studenten en kenniswerkers en de veranderende vraag van onze huidige bewoners betekent dit dat nieuwbouw nodig zal blijven om aan de vraag van (toekomstige) Stadgers te voldoen.

We willen dit enerzijds bereiken door ervoor te zorgen dat de bestaande woningvoorraad voortdurend wordt verbeterd/vernieuwd en anderzijds door jaarlijks gemiddeld 600 nieuwbouwwoningen te realiseren. Dit aantal is exclusief jongerenhuisvesting. Voor jongerenhuisvesting staan de komende jaren nog flink wat eenheden in de planning.

Op het gebied van verduurzaming van de woningvoorraad hebben we de volgende ambities:

- Alle nieuwbouw in Groningen is vanaf 2017 energieneutraal.
- Binnen 5 jaar > 1.000 corporatiewoningen energieneutraal maken.
- We werken aan gebiedsgerichte verduurzaming van de voorraad (koppelen aan inzet corporaties).
- Jaarlijks 4.500 particuliere woningen verbeteren naar Label C of hoger m.b.v. Groningen Woont Slim.
- Realisatie geothermie en warmtenet, aansluiten 10.000 bestaande woningen op dit net.

We maken met de Groninger woningcorporaties prestatieafspraken over verduurzaming, maar ook nieuwbouw, verkoop en diverse andere onderwerpen zoals huisvesting van kwetsbare personen.

Bedreigingen van het programma door de aardbevingen

- In algemene zin geldt dat de doelstelling 'goed wonen naar ieders zin' direct wordt bedreigd door het risico op aardbevingen; afhankelijk van de mate waarin aardbevingen zich voltrekken zal het gevoel van onveiligheid toenemen;
- Ontwikkelaars en investeerders wachten af omdat onduidelijk is of schade wordt vergoed, welke schade wordt vergoed en hoe dit wordt geregeld;
- Mensen wachten met of gaan niet over op het kopen van een (bestaand) huis in het aardbevingsgebied;
- Daarmee kan de woningvraag van mensen in stad en regio niet altijd worden geëffectueerd en worden woonwensen niet vervuld;

- Er is tijd nodig voor onderzoek naar het preventief verstevigen van de bestaande woningvoorraad en aardbevingsbestendige nieuwbouw, hierdoor alleen al stagneren ontwikkelingen;
- Door bovenstaande kunnen (gemeentelijke) grondexploitaties te maken krijgen met uitgestelde inkomsten;
- Dit geldt ook voor de geprognosticeerde inkomsten m.b.t. de leges;
- In de regio is (mogelijk? **checken**) sprake van dalende verkoopprijzen als gevolg van de aardbevingsproblematiek. Deze reële schade kan escaleren naar grootschaliger imagoschade, ook voor de stad.
- Geplande investeringen in de verbetering en verduurzaming van de bestaande woningvoorraad blijven uit vanwege onduidelijkheid over de gevolgen van de aardbevingen;
- Specifiek risico Meerstad: de grootste woningbouwlocatie van de stad Groningen ligt aan de oostkant van de stad, in het aardbevingsgebied. (**wel of niet noemen**)

Nieuwe opgaven door aardbevingen

De rol van de overheid in het algemeen is om ervoor te zorgen dat mensen zich, ondanks het risico op aardbevingen, veilig voelen in hun eigen woning en woonomgeving.

Operationeel Doel:

We willen dat mensen in de stad veilig kunnen wonen in hun eigen woning en woonomgeving, ondanks het risico op aardbevingen.

Om dit te kunnen bereiken zullen er op korte en middellange termijn de nodige acties uitgevoerd moeten worden (zie schema verderop). Echter, om de gewenste inzet hiervoor te kunnen bepalen zullen op de korte termijn de onduidelijkheden die dit hele dossier met zich meebrengt moeten worden weggenomen. Daarbij gaat het vooral om de vraag hoe de risicocontouren voor de stad eruit zien en wat de gevolgen daarvan zijn voor de mate waarin en de wijze waarop de bestaande woningvoorraad preventief moet worden verstevigd.

In het verlengde van bovenstaande zijn de nieuwe opgaven voor de stad op hoofdlijnen:

- Zorgen voor **duidelijkheid** omtrent het risicoprofiel van de stad en daarbij behorende normen voor aardbevingsbestendig bouwen en preventief versterken.
- Zorgen voor **aardbevingsbestendige nieuwbouw** dat voldoet aan de tijdelijke NPR 9998 (en straks de definitieve norm).
- Het **verstevigen van de bestaande woningvoorraad**, afhankelijk van risicocontouren en normen, waarbij er uiteraard aandacht moet zijn voor diverse kwaliteitsaspecten (architectuur, maar ook monumentale waarden). Het betreft niet louter een bouwtechnische uitdaging.
- Opstellen van regelingen en goed systeem voor **schadeherstel** (door CVW of straks onder regie van NCG?) en **schadecompensatie**.
- Helder communiceren met de inwoners van de stad wat dit betekent voor hun woonsituatie en wat mensen zelf kunnen bijdragen aan **veilig wonen in de stad**.

Mogelijkheden tot versnellen / kansen voor het programma Wonen

Aan de hand van bovenstaande nieuwe opgaven voor de stad is hieronder aangegeven hoe de aardbevingsproblematiek kan worden gekoppeld aan het bestaande Programma Wonen.

Uitgangspunten daarbij zijn:

- veiligheid, zonder (extra) zorgen voor de inwoners: heldere en toereikende regelgeving, soepele processen, meedenkende en meewerkende partijen, et cetera
- keuzevrijheid: van particulieren, ontwikkelaars, corporaties m.b.t. wijze van herstel / versteviging / nieuwbouw, inzet beschikbare middelen voor alternatieve keuzes, et cetera
- ambitie als leidende principes voor nieuwe aanpak: het herstel van vertrouwen kan worden versneld als er daadwerkelijk toegevoegde waarde wordt gecreëerd in het gebied.

Preventief verstevigen van de bestaande woningvoorraad

Groningen heeft relatief veel oudere woningen: 26% is van voor 1945. Daarnaast heeft Groningen een hoog aandeel gestapelde woningen (bijna 60%). Een groot deel daarvan is gelegen in de oostelijke wijken van de stad (o.a. Oosterparkwijk, Korrewegwijk, Lewenborg en Beijum). Het gaat daarbij om corporatief bezit, maar ook (deels) uitgeponde complexen en beneden-/ bovenwoningen in particulier bezit. De laatste categorie bestaat veelal uit (slapende) VvE's. Dit kan een eventueel noodzakelijke verstevigingsaanpak bemoeilijken.

Er is nog nagenoeg niets bekend over de omvang en de kosten die gepaard gaan met het verstevigen van de bestaande woningvoorraad in de stad. Bestaande onderzoeken zijn met te veel onzekerheden omgeven. Om het voor de stad specifiek te maken zal dus eerst verder onderzoek moeten worden uitgevoerd. We willen aan de hand van een aantal exemplarische gebouwen (hoogbouw, beneden/bovenwoning, grondgebonden) een analyse te maken o.b.v. waarvan een globale kostenindicatie kan worden opgesteld. Daarbij moet niet alleen worden gekeken naar de diverse woningtypologieën, maar ook naar de verschillende bouwperiodes waarin de woningen zijn gebouwd. (en de grondsoort?)

Woningtype per stadsdeel (per 1-6-2015) - categorieën 'overig' is niet afgebeeld

wijk	2/1 kap	Ben.w.	Bovenw.	Flat	KVH	Rijwon.	Studio	Vrijst.	Totaal
Centrum	10	795	2.357	4.071	1.010	1.547	365	29	10.306
Helpman e.o.	369	517	740	4.679	229	2.109		575	9.225
Hoogkerk e.o.	1.294	13	30	460	7	2.308		610	4.736
Meerdorpen	165	5	5	16		36		215	445
Nieuw-West	631	1	65	3.066	159	2.704		385	7.013
Noorddijk e.o.	702	116	212	1.603	25	4.222		412	7.297
Noordoost	599	273	349	1.679	33	4.125		368	7.438
Noordwest	189	239	252	5.443	244	2.431		50	8.851
Oosterparkwijk	61	925	1.418	2.369	235	1.337		7	6.356
Oud-Noord	20	1.848	2.227	3.081	717	1.293	204	16	9.419
Oud-West	37	1.260	1.523	1.548	650	1.820		18	6.863
Oud-Zuid	76	1.449	1.810	3.973	908	1.603		36	9.940
Zuidoost		38	47	545	6	82		122	846
Zuidwest	421	58	88	3.376	35	1.195		387	5.560
Totaal	4.574	7.537	11.123	35.909	4258	26812	569	3230	94.295

Bouwperiode zelfstandige woningen gemeente Groningen (per 1-1-2014)

Voor 1920	10.039
1920-1944	13.080
1945-1959	8.325
1960-1969	11.760

1970-1979	11.995
1980-1989	13.070
1990-1999	8.687
2000-2009	7.524
Vanaf 2010	3.411
Totaal	87.891

Tegelijkertijd kan dan de aanpak voor de verstevigingsoperatie worden uitgewerkt, naar analogie van de (particuliere) woningverbetering die in de tijden van de stads- en dorpsvernieuwing werden uitgevoerd. Hierbij doet zich nadrukkelijk een kans voor: we willen in brede zin onze woningvoorraad toekomstbestendig maken en niet alleen de focus leggen op het veiligheidsaspect. Daarom gaan we verstevigen combineren met verduurzamen en maatregelen om langer zelfstandig te wonen. Hiermee kunnen onze doelstellingen op het gebied van duurzaamheid en ouderenhuisvesting worden versneld. Belangrijk daarbij is (uiteraard) de keuzevrijheid van inwoners, huiseigenaren en andere vastgoedbezitters.

Insteek is daarom om uiteindelijk per woning (/complex/bouwblok) te bekijken wat er nodig is voor het verstevigen van de woning en dit, indien gewenst, te combineren met een advies aan de eigenaar over mogelijke verduurzamen (tot NoM) en levensloopbestendig maken van de woning (ook met het oog op toekomstige Wmo-uitgaven). De stad Groningen heeft in de jaren '90 ruime ervaring opgedaan met dergelijke particuliere woningverbeteringstrajecten (o.a. Kop Indische Buurt, Celebesstraat e.o., Oosterpoort). **(Ik vraag me af of we dit zo moeten opnemen. Bespreken met**

5.1.2e)

Prioriteit onderzoek versteviging

We kunnen niet alles tegelijk. De versterkingsopgave is een immense opgave die vele jaren zal kosten. Alleen al voor de regio, laat staan als een substantieel deel van de stad ook versterkt zal moeten worden.

Bij het onderzoek naar de verstevigingsopgave leggen we daarom de prioriteit bij panden die naar verwachting door hun omvang, hoogte en aantal bewoners het grootste risico vormen. Het gaat daarbij in de stad om de hoogbouw in het oosten van de stad. Eerste prioriteit ligt bij de hoogbouw met meer dan 4 bouwlagen. Op de tweede plaats komen de appartementengebouwen tot 4 bouwlagen.

Aantallen! Om hoeveel gebouwen en woningen gaat dit? Hoeveel gebouwen +4 bouwlagen zijn er in het oosten van de stad?

Pas daarna willen we kijken naar de laagbouw: rijwoningen en vrijstaande woningen. Dit heeft twee redenen: ten eerste liggen de risico's voor laagbouw in de stad lager en ten tweede zal de focus de eerste jaren vanuit de Nationaal Coördinator naar verwachting liggen op de laagbouw in het kerngebied in de regio.

Resumerend:

1. *Appartementen, hoogbouw >4 bouwlagen*
2. *Appartementen <4 bouwlagen*
3. *Eengezinswoningen, w.o. rijwoningen*

Per appartementengebouw onderzoeken we in hoeverre de voorgestelde maatregelen zich verhouden tot de toekomstwaarde van de woning. Als de investering veel duurder is dan boekwaarde / toekomstperspectief van het complex kan sloop en nieuwbouw aantrekkelijker zijn. Dit

is een afweging per complex. Ook hierbij staat keuzevrijheid van eigenaar centraal. Op basis daarvan willen we een verstevigingsprogramma opzetten.

Schadeherstel en -compensatie

In de stad zijn inmiddels meer dan 5.000 schademeldingen geregistreerd. De NAM vergoedt de door aardbevingen ontstane schade en het herstel ervan wordt georganiseerd door het Centrum Veilig Wonen. We gaan ervan uit dat het proces door de Nationaal Coördinator soepel wordt vormgegeven.

Vanuit de stad kunnen mensen geen beroep doen op de waardevermeerderingsregeling (€ 4.000 subsidie indien toegekende schade groter is dan € 1.000). Terwijl er, zoals aangegeven, inmiddels al meer dan 5.000 schademeldingen zijn. Dit leidt in de stad tot veel discussie, vooral in het gebied rond de MEER-dorpen (Middelbert, Engelbert, Euvelgunne en Ruischerbrug), maar ook elders. We willen daarom dat ook bewoners in de stad gebruik kunnen maken van deze regeling.

Op dit moment is er, voor zover bekend, nog geen sprake van waardevermindering van woningen in de stad als gevolg van aardbevingen. Mocht uit de door de NCG op te stellen woningmarktmonitor blijken dat ook in (delen van) de stad sprake is van waardevermindering zal de daarvoor in de regio ingestelde regeling ook voor de stad moeten gelden.

Aardbevingsbestendige nieuwbouw

Op dit moment geldt voor de stad Groningen een 'open einde' regeling voor de meerkosten die gepaard gaan met het aardbevingsbestendig bouwen van nieuwe woningen. Wij gaan ervan uit dat deze regeling wordt voortgezet.

Inspanningen

Tabel

5.2 Cultureel Erfgoed

Het cultureel erfgoed is de drager van de ruimtelijke kwaliteit in de gemeente. Daarbij denken we niet alleen aan de beschermde rijks- en gemeentelijke monumenten, maar ook aan de context waarin deze staan: de planologisch beschermde cultuurhistorische waarden en de vrijwel onbeschermde cultuurhistorie in het stedelijk weefsel en het landelijk gebied.

Als we de identiteit van Groningen 'op de kaart' willen houden, zullen we niet in de laatste plaats goed voor het kwetsbare boven- en ondergrondse erfgoed moeten zorgen. Daarbij gaat het primair om de instandhouding daarvan.

Operationeel Doel:

Het instandhouden van het, door aardbevingen bedreigde, cultureel erfgoed in de stad om de identiteit van Groningen te behouden

Schade aan monumenten/historische gebouwen als gevolg van aardbevingen is onvermijdelijk. Monumenten zijn niet in staat om grote dynamische krachten op te vangen. Echter, een minstens zo grote bedreiging voor de instandhouding van het erfgoed zouden de (nog onbekende) nieuwe veiligheidsrichtlijnen voor gebouwen kunnen worden. Als die al niet leiden tot noodzakelijke sloop, zullen wettelijk verplichte vergaande versterkingsmaatregelen tot ongewenste vernietiging van erfgoed leiden. Als gevolg hiervan zou wel eens kunnen blijken dat het middel erger is dan de kwaal. De bewaking van de kwaliteit bij de uitvoering van de versterkingsopgave is cruciaal voor het (hopelijke) succes daarvan.

In de gemeente Groningen staan 636 rijksmonumenten en 527 gemeentelijke monumenten (per 1 juli 772). Daarnaast zijn er meer dan 50 archeologische monumenten, 8 beschermde stadsgezichten met daarin ca 10.000 a 15.000 gebouwen en daarbuiten nog een vergelijkbaar aantal z.g. beeldbepalende en karakteristieke panden.

We maken scherp onderscheid tussen de veiligheid voor mensen en de schade aan het cultureel erfgoed. Wij beperken ons op deze plaats tot de schade aan het erfgoed. Vanwege de veiligheid kan in het uiterste geval besloten worden monumenten te sluiten, hoe onwenselijk dat voor de leefbaarheid ook is.

Als je gebouwde monumenten preventief wilt beveiligen tegen aardbevingsschade moeten ze primair weer in hun oorspronkelijke kracht geholpen worden. Dat betekent het ongedaan maken van ernstige bouwkundige verzwakkingen die in het monumenten-leven zijn opgetreden (bijvoorbeeld: door de vernieuwing van voorgevels in het verleden en meer recent door uitholling vanwege de economische uitbating). De beste remedie in het algemeen en ook tegen aardbevingsschade is ervoor te zorgen dat de monumenten bouwkundig in goede staat verkeren. Met cosmetisch herstel (wokkels aanbrengen en scheuren dichtpleisteren, door de NAM vergoed) kan beter gewacht worden tot de bodem over enkele decennia hopelijk weer in rust is. Dergelijk herstel leidt namelijk vaak tot vervolgschade op andere plekken in het gebouw, omdat de dynamische krachten van de aardbeving ergens hun weg zullen zoeken.

Wij pleiten ervoor om een fonds op te zetten waaruit, als gaswinning gestopt is en de bodem in Groningen over circa 30-40 jaar (check) weer tot rust is gekomen, beschermde monumenten vakkundig en fundamenteel kunnen worden hersteld. (ca 1500 monumenten x gemiddeld ca 0,5 mln = ca 750 mln). **Idee goed maar bedrag: wat moeten we hiermee. 1500 is te hoog. Niet alles hoeft**

te worden hersteld. 750 mio is ook onrealistisch hoog. Ook over een periode van 30-40 jaar. Is dit realistischer te maken?)

We maken voor de te ondernemen acties onderscheid in korte termijn (2015-16), middellange termijn (2017-2020) en lange termijn (na 2020).

Actiepunten:

Ik heb moeite met de bedragen die hier genoemd worden. Het is onrealistisch hoog. Toch zou ik het idee van een fonds wel willen inbrengen in het MOP. Kunnen we dat terugbrengen tot realistische proporties?

1. korte termijn (2015-2016):

- verzamelen schademeldingen bij beschermde monumenten. Deze gegevens moeten beschikbaar komen via NAM/CVV (is nu niet het geval).
- brief aan alle eigenaren van monumenten met verzoek om melding van schade, uitleg van procedures, vergunningen, ontzorgen, etc (van 1500 gebouwen de eigenaren uit het kadaster halen)
- informatie op Groningen.nl/monumenten zetten
- Cultuurhistorische WaardenKaart (CWK) een aardbevingsschade laag geven
- lijst van enerzijds meest kwetsbare en anderzijds meest monumentale (onderdelen van) gebouwen opstellen tbv prioritering bij uitvoering werkzaamheden
- van alle beschermde monumenten de bouwkundig-constructieve staat in kaart laten brengen + te nemen maatregelen om ze constructief en bouwkundig op orde te brengen + kostenbegroting (kosten ca 10.000 per monument = **ca 15 mln**)
- een 'Beter Verbeteren' budget regelen om ervoor te zorgen dat er gestuurd kan worden op de kwaliteit van de uitvoering van de schadeherstelwerkzaamheden, tbv behoud en versterking identiteit (5 a 10.000 per monument = **ca 10 mln**)
- de al jaren niet meer door de leverancier onderhouden Monumentenmodule op BWT4all laten vervangen (0,5 mln) **is regulier werk**
- het door SOGK opgestelde monumentenprotocol op gemeente leest aanpassen en door college laten vaststellen. Dit vervolgens inzetten bij alle schadeafhandelingen (ontzorgen eigenaar, door professionals het werk te laten uitvoeren (op kosten NAM), daardoor is afhandeling aanvragen door de gemeente veel minder tijdrovend (all in geschat op 20 uur per schademelding). Benodigde extra capaciteit: ca 1 fte per 50 schademeldingen.
- kwaliteitswaarborging bij herstelwerkzaamheden regelen (certificering, etc), tevens laten vaststellen door B&W.
- aanvullende inventarisatie van cultuurhistorische waarden die nu geen bescherming genieten (en op grond van de nieuwe NPR dus zonde discussie gesloopt zullen kunnen worden). Kosten 0,5 mln.
- Erfgoedbeurs Noord Nederland organiseren (april 2016) **heeft dit relatie met aardbevingen?**
- Mbv Monumentenwacht monitoring van belangrijke monumenten opzetten
- Cultuurhistorische verkenningen Beijum en Lewenborg opzetten (als je daar grootschalig gaat slopen, wat moet je dan in ieder geval behouden/als nieuw uitgangspunt nemen, LeRoy-concept bijvoorbeeld)
- kwaliteitsatlas/protocol tbv de sloop/nieuwbouwopgave (tbv karakteristieke onderdelen, zoals schoorstenen e.d. en tbv totale nieuwbouw in de bestaande stad)
- ambtelijke werk tbv korte termijn (deels uit te besteden) 0,5 a 1 mln per jaar **Dus 5-10 fte?**

2. Middellange termijn (2017-2020) **Ook hier graag beter kijken naar de bedragen.**

- vervolg en nadere uitwerking korte termijn punten
- Eerder genoemd Fonds voor grote beurt voor alle monumenten opzetten (**750.000 a 1 miljard**)
- Uitvoering constructief herstel/versterking 1500 monumentale gebouwen (**ca 500 mln**)

- Bouwhistorisch en archeologisch onderzoek financieel en procesmatig goed inbedden in de gehele versterking/sloop/nieuwbouw operatie (100 mln waarop is dit gebaseerd? En is het nodig? Archeologisch onderzoek is nu al wettelijke verplichting op kosten eigenaar.)
- Plan opzetten voor versterking cultuurhistorie in overdrachtelijke zin: vervolg kanjerplan oid (ca 100 monumenten a 1 mln = 100 mln)
- Bouwhistorisch depot (M&M) uitbouwen, tbv her te gebruiken cultuurhistorisch waardevolle bouwmaterialen die bij de grootschalige sloop/nieuwbouw vrij zullen komen (mankracht en huisvesting ca 1 mln/jaar). 10 fte?
- uitbouw kennis ondergrond (archeologie + daaronder) en het publiek maken daarvan ism Scheepvaartmuseum (1 mln)
- in kaart brengen van de gevolgen voor het archeologisch bodemarchief van de herstel/sloop/nieuwbouw opgave
- communicatie met eigenaren en verdere uitbouw van de CWK.

3. Lange termijn (2020 - 2030)

- vervolg realisatie middellange termijnwerk
- verschuiving aandacht van repareren naar prepareren en van letterlijke versterking naar versterking in de overdrachtelijke zin
- Fonds tbv grote beurt na afloop bevingen moet vorm en inhoud krijgen en spelregels voor gebruik
- hopen dat de bevingen zijn afgenomen!

Inspanningen

Tabel

5.3 Bereikbaarheid

Met een goede bereikbaarheid stimuleren en faciliteren we de ontwikkeling van de stad, zowel in economisch als ruimtelijk opzicht. Het structureel versterken van de werkgelegenheid is daarbij de belangrijkste uitdaging. Een bereikbare stad is geen doel op zich, maar randvoorwaardelijk en ondersteunend. In geval van een calamiteit als een aardbeving is de bereikbaarheid van belangrijke functies als ziekenhuizen of brandweer van veel groter, en soms zelfs, levensbelang.

Daarom is nagegaan wat de invloed van een mogelijke aardbeving is op de stedelijke bereikbaarheid, welke projecten hierin van groter belang zijn dan andere en of een andere aanpak nodig is.

Visie op bereikbaarheid

In het meerjarenprogramma Verkeer en Vervoer is onze visie op Bereikbaarheid weergegeven: *We willen naar een goed en duurzaam bereikbare stad, met een aangename, veilige en gezonde leefomgeving, voor zowel onze eigen inwoners, als die van buiten de gemeentegrenzen die onze stad ook gebruiken. Het uitgangspunt daarbij is "met de fiets of het openbaar vervoer als het kan, met de auto als het moet".*

Kern is dat de bereikbaarheid van stad en regio wordt georganiseerd met een integraal vervoersysteem met alle modaliteiten: auto, fiets, bus en trein. De reiziger staat daarin centraal en maakt zijn eigen keuzes. Een optimaal functionerend en betaalbaar vervoersysteem biedt daarvoor diversiteit en keuzevrijheid. De spreiding van de vervoersvraag over het netwerk en in de tijd leidt tot een optimale benutting van beschikbare capaciteit. Maatregelen op het gebied van mobiliteits- en verkeersmanagement en ketenmobiliteit zijn nodig om de spreiding te realiseren en zo nieuwe investeringen uit te stellen of te voorkomen.

Voor de impact van de aardbevingen maken we onderscheid tussen de risico's op de bereikbaarheid van de ziekenhuizen etc (de 'lifelines'), de lopende projecten en de kansen om tot economische structuurversterking te komen.

Operationele Doelstelling:

Het garanderen van een goede en duurzaam bereikbare stad, met prioriteit voor de essentiële infrastructuur (lifelines) en met de juiste randvoorwaarden voor economische structuurversterking

Lifelines

Het UMCG en Martiniziekenhuis zijn cruciaal voor de veiligheid van de inwoners van het aardbevingsgebied. Bij een calamiteit moeten deze ziekenhuizen altijd bereikbaar blijven. Voor de andere hulpdiensten zoals politie en brandweer is het vooral van belang om snel de stad uit te kunnen komen.

Vanwege het belang van de bereikbaarheid van ziekenhuizen en de hulpdiensten leggen we de hoogste prioriteit bij de bereikbaarheid van deze functies. We hebben daarom op een kaart aangegeven welke routes te allen tijde beschikbaar moeten blijven bij calamiteiten. Deze kaart zullen we ook gebruiken om afwegingen te maken welke kunstwerken de hoogste prioriteit hebben bij eventuele schades. **Deze zal eind augustus/begin september via 5.1.2e worden ingebracht bij de veiligheidsregio. Zij werken ook aan een dergelijk concept in het kader van de fysieke veiligheid.**

HIER de Lifelines kaart

Naast de directe bereikbaarheid hebben we ook een snelle scan gemaakt van risico's op andere terreinen, met impact op de bereikbaarheid van de stad. Wat gebeurt er als de stroom uitvalt en de verkeerslichten werken niet? Zijn de Lifelines nog steeds begaanbaar in geval van een dijkdoorbraak, overstroming door breuk in leidingen of versperring door kabelbreuk? (Zie ook de kaart die het IGG heeft gemaakt van de overstroming na een dijkbreuk van het Eemskanaal.)

Afstemmen met Veiligheidsregio eind augustus/begin september.

Risico's lopende projecten

In het huidige meerjarenprogramma is een groot aantal projecten opgenomen dat de komende jaren wordt uitgevoerd. Een aantal daarvan is ook al bijna klaar. Om risico's in kaart te brengen is de gehele projectenlijst uit het meerjarenprogramma geïnventariseerd, zie voor een overzicht de tabel in de bijlage "Risico's projecten mjp".

De projecten die bijna gereed zijn, laten we hier buiten beschouwing, bij eventuele schade richten we ons tot de NAM. Ook projecten zonder kunstwerken zijn hier niet van belang, want hier is het risico van een aardbeving beperkt (tot een scheur in het wegdek bijvoorbeeld).

Check lopende projecten bij andere uitvoerende organisaties

Er valt ook een groot aantal projecten onder een andere uitvoeringsorganisatie of uitvoerende partijen, zoals Aanpak Ring Zuid of het Stationsgebied. Van Ring Zuid is bekend dat er onderzoek is gedaan. Van de andere projecten is daarover nog niets bekend.

We willen, vanwege de omvang van deze projecten, dat andere uitvoerende organisaties de impact van de aardbevingen in kaart brengen. Daar waar dat al gebeurd is, zoals Ring Zuid, willen we er over kunnen beschikken. (5.1.2e : check) Dit is met name van belang vanwege de veiligheid en de risico's die gepaard gaan met een verslechterde bereikbaarheid van de stad. Uiteindelijk kan dit ook financiële consequenties hebben. We gaan er vanuit dat alle financiële consequenties voor dit soort projecten gedragen worden door de NAM en niet voor rekening komen van de provincie of de gemeente.

Check lopende eigen projecten met risico

Naast de externe projecten hebben we als gemeente de komende jaren ook een groot aantal projecten in de planning. Voor een aantal van deze projecten ligt er risico's op meerkosten of vertraging door de aardbevingen. Specifiek willen we project HOV-as West onderzoeken op de aardbevingsbestendigheid van de bruggen over het Noord Willemskanaal en de baileybrug die nodig is als de tunnel in de Paterswoldseweg wordt aangelegd. Daarnaast zijn er risico's met kleinere bouwwerken in de openbare ruimte: bus toe-en afritten Hoogkerk, DRIS, HOV-maatregelen, wachtruimtes P+R, bushaltes. Ook deze gaan we onderzoeken. (ik zou dat laatste niet te zwaar maken, soort quickscan)

PM viaducten Martinizekenhuis

Kansen economische structuurversterking

Een goede bereikbaarheid is essentieel in het economisch functioneren van de stad en de regio. We hebben daarom ook onderzocht welke kansen er zijn om de economische structuur van stad en regio te versterken, in het licht van de aardbevingsopgave. We hebben hierboven al aangegeven dat we Lifelines van cruciaal belang vinden. Daarnaast zijn we op zoek gegaan naar kansen die de directe problematiek overstijgen maar die wel van groot belang zijn voor stad en regio.

Kansen lifelines

Vanuit Lifelines zien we twee mogelijkheden om stad en regio structureel te versterken:

Versnellen Oosterhamriktracé

Uit de Lifelines kaart volgt dat het Oosterhamriktracé van groot belang is voor de bereikbaarheid van het UMCG. We staan samen met onze partners al geruime tijd voor de keuze hoe we deze verbinding willen ontwikkelen:

- Afhandeling autoverkeer
- Samenhangende keuze bruggen (Busbaanbrug en Gerrit Krolbrug)
- Aantakking op busknooppunt UMCG-Noord

De aardbevingsproblematiek maakt een keuze op deze route urgenter. Daarnaast kan dit betekenen dat we, vanuit het oogpunt van lifelines, een andere afweging maken dan als we de problematiek niet hadden gehad. Versnelling van de besluitvorming en de uitvoering kunnen extra kosten met zich meebrengen. **Hoeveel? Kunnen we al een indicatie geven?**

Ontvlechten auto en fiets

De bereikbaarheid van het UMCG is daarnaast gebaat bij een verdere ontvlechting van verschillende verkeerstypen. Ontvlechting betekent dat we auto's en fietsen zoveel mogelijk van elkaar scheiden. In onze fietsstrategie besteden we daar uitvoering aandacht aan. We gaan onderzoeken hoe we in de directe omgeving van het UMCG de fiets en auto meer kunnen ontvlechten om zodoende de bereikbaarheid van het ziekenhuis te verbeteren.

Kansen hogere schaalniveau

De stad Groningen is dé banenmotor van Noord-Nederland en gebaat bij snelle verbindingen naar de regio maar ook nationaal en internationaal. De stad ligt in een krimpende regio. Belangrijk in relatie tot de krimp is de positie van (de binnenstad van) Groningen als centrum van voorzieningen voor de regio. Maar ook andersom: wanneer de verbinding met de stad goed is, neemt ook de leefbaarheid van de regio toe. Kernen met een goede verbinding naar de stad zijn aantrekkelijker dan kernen die dat niet hebben. Daarnaast liggen er kansen om de afhankelijkheid van de gaswinning te verminderen.

Regionaal betekent dit:

- Inzet op versnelling van de regionale bereikbaarheid van/naar de stad;
- Verbetering van de bereikbaarheid van het hoofdstation;
- Frequentieverhoging en onderzoek nieuwe stations (Suikerunie, Friesestraatweg) op de korte afstand.
- Elektrificatie regionaal spoor
- Experiment waterstofbus
- Herintroductie trolleybus (**moeten we deze noemen?**)

(Inter)nationaal:

- Verbeteren van de treinverbinding met Duitsland. Hier wordt al aan gewerkt maar het blijft van belang om het te benoemen;
- Doortrekken van ERTMS tot aan Groningen vanaf Zwolle om zodoende hogere snelheden op het bestaande spoornetwerk mogelijk te maken. **Ik ga hier niet de Zuiderzeelijn noemen, wil je nog een klein beetje draagvlak in Den Haag overhouden voor het RSP.**

Inspanningen

Tabel

5.4 Infrastructuur / Stadsbeheer

Visie

De afdelingen Stadsbeheer en Ingenieursbureau Gemeente Groningen (IGG) zijn samen verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van een groot aantal infrastructurele objecten in de openbare ruimte en de veiligheid daarvan in de stad. Deze objecten hebben een financiële waarde van ca. € 2,5 miljard. Daarnaast hebben grote gebiedsontwikkelingen zoals de Aanpak Ring Zuid en de ontwikkeling van het Stationsgebied impact op de inzet van Stadsbeheer en IGG.

Aardbevingen en infrastructuur

Aardbevingen grijpen in op het beheer en ontwikkelproces. Op dit moment ontbreekt het ons aan voldoende kennis en inzicht om de gevolgen van de aardbevingen op de bestaande infrastructuur te kunnen duiden. Ambitie is om dit in de periode 2015-2016 het aspect aardbevingen een plek te geven in het reguliere beheer- en ontwikkelproces.

Hierbij onderscheiden we zes deelopdrachten:

1. Opleiden personeel en verbinden kennis en omgeving (loopt)
 - Samenstellen van een projectteam aardbevingen Stadsbeheer/IGG
 - Kennisbijeenkomsten organiseren. Kennis delen met onder andere: Hanzehogeschool, provincie, Waterschappen, Groningen Seaports, adviesbureaus
 - Opleiden van personeel door volgen Post bachelor-opleiding Aardbevingen en Diepe ondergrond aan de Hanzehogeschool en andere relevante opleidingen.

2. Implementeren stroomschema aardbevingsbestendig bouwen bij nieuw- en verbouw (afgerond)
 - Het stroomschema is een proces over het documenteren, besluitvorming en kostenverhaal. **Hier iets meer over zeggen. Wat is het hogere doel? Anders is het wel erg intern.**

3. Onderzoek exemplarische objecten (voorbereiding fase)
 - Selectie van circa 15 specifieke objecten die een cruciale rol spelen voor een veilige leefomgeving en bereikbaarheid "Lifelines". De grenstoestanden "Near Collapse" en "Damage Limitation" en de "hoog risico bouw elementen" worden onderzocht. **Near Collapse en Damage Limitation moeten we uitleggen in voetnoot of bijlage.** Waarschijnlijk is aanvullend onderzoek noodzakelijk voor deze specifieke objecten. Onderzoekresultaten moeten inzicht bieden in:
 - Faalmechanismen;
 - Oplossingsrichtingen voor versterkingsmaatregelen waarbij onderscheid wordt gemaakt in maatregelen die snel en eenvoudig risico's kunnen reduceren en maatregelen die levensduur verlengend maar duur en complex zijn;
 - Impact van lichtere aardbevingen en de impact daarvan op de levensduur van het object;
 - Beheeraspecten;

- Lijst of kaart van de 15 specifieke objecten toevoegen**

4. Monitoring (voorbereiding fase)
 - Nulsituatie opnemen van infrastructurele objecten;
 - Dynamische metingen uitvoeren bij specifieke objecten.

5. Handelingsplan (initiatief fase)

- Wat te doen na een grote calamiteit? Advies over elementen in de stad en de omgeving van de stad die cruciaal zijn zoals bijvoorbeeld het persriool en het gemaal Garmerwolde.

6. Onderzoek preventieve en versnellingsmaatregelen (afgerond)

- De onderhoudsplannen 2016 – 2020 zijn doorgenomen uit oogpunt van preventieve en versnellingsmaatregelen. Deze maatregelen zijn vertaald in extra kosten.

Nieuwe innovatieve kansen

We hebben de ambitie om binnen twee decennia energieneutraal te zijn (Groningen Energieneutraal 2035). Daarnaast proberen we om luchtvervuiling te voorkomen en is er onlangs een Green Deal Zero Emissie Binnenstad gesloten met het Rijk. We zijn eigenaar van een groot wagenpark dat wordt ingezet voor afvalinzameling en het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Tot voor kort werd gedacht aan het vergroenen van het wagenpark door gebruik te maken van aardgas. Als gevolg van de aardbevingsproblematiek wordt gas niet langer beschouwd als optie. In plaats daarvan worden de pijlers gericht op een transitie naar waterstof als geprefereerde brandstof. Daarom is er de ambitie om verschillende wagentypes geschikt te maken voor het rijden op waterstof.

5.5 Vergunningverlening, toetsing en handhaving

Huidige situatie

De veroorzaakte trillingen door aardbevingen hebben gevolgen voor de gebouwde omgeving. Voor de afdeling Vergunningverlening, Toetsing en Handhaving (VTH) heeft dat vanaf de eerste voelbare beving in de stad gevolgen gehad voor de werkzaamheden. De constructeurs en inspecteurs volgen opleidingen om hun kennis te vergroten. Vanuit VTH zijn onder meer medewerkers gedetacheerd naar de projectorganisatie aardbevingen waaronder de teamleider B&O, een afdelingssecretaresse (beiden fulltime) en deels een inspecteur, medewerker bedrijfsvoering en de beleidsmedewerker. Ook neemt VTH deel aan de organisatie van de "Drieslag VTH taken met betrekking tot aardbevingen". Dit is een opdracht van de provincie aan de Omgevingsdienst Groningen waarbij de DEAL gemeenten en de gemeente Groningen zijn betrokken.

Omdat als gevolg van de aardbeving problematiek inspanning is gevraagd van onze medewerkers hebben we inmiddels toestemming om diverse mensen in te huren voor de vervanging van medewerkers en voor de inzet van projecten, zoals de Scan van de openbare ruimte.

Operationeel Doel

Een efficiënte VTH- organisatie die bijdraagt aan een veilige en gezonde woon- en leefomgeving, waarbij de "klant" snel en vakkundig wordt bediend

Om het doel te halen, moet er aan een aantal randvoorwaarden worden voldaan:

- De afdeling moet zowel aan de voorkant als aan de achterkant goed worden ingericht;
- Voldoende menskracht. Een directe kring om de bouwaccountmanager is wenselijk. Hierbij moet de organisatie van de afdeling zo ingericht zijn, bijvoorbeeld via een projectteam dat volledig gericht is op aardbevingen, dat de afdeling de ambitie kan waarmaken;
- De werkprocessen van de frontoffice en de backoffice zijn geoptimaliseerd en op elkaar zijn afgestemd;
- De werkprocessen en het bouwarchief zijn volledig gedigitaliseerd.

Om een efficiënte organisatie te zijn voor de gevolgen van de aardbevingproblematiek:

- Moet er voldoende kennis aanwezig zijn;
- Moeten de diverse werkzaamheden als gevolg van aardbevingsschade geïmplementeerd zijn;
- Moeten wij de uitwerking met betrekking tot de projectorganisatie "Drieslag" kunnen implementeren in onze organisatie.

Bedreigingen en kansen

Aan bovenstaande randvoorwaarden wordt in de huidige situatie, mede door de invloed van de aardbevingen op de organisatie, niet altijd voldaan.

Bezuinigingen: de flexibele schil lijkt niet geschikt. Solide afdeling nodig waarvan iedereen over voldoende kennis beschikt om snel op vraagstukken in te kunnen springen

Personeel: we moeten kunnen beschikken over voldoende gekwalificeerd personeel. Uitbreiding van formatie is noodzakelijk om op alle gewenste ontwikkelingen te kunnen inspringen.

Een belangrijke bedreiging, risico is het gegeven dat we nu al moeilijk aan bouwinspecteurs en constructeurs kunnen komen. Laat staan wanneer we er nog zo'n 10 van deze medewerkers nodig hebben. Een mogelijke oplossing zit in het opleiden van dit soort bouwtechnische medewerkers (via Randstad/Yacht, Hanzehogeschool / Epi-centrum).

Het managen van een nieuw aardbevingenteam binnen de afdeling VTH of het managen van veel nieuwe medewerkers is een forse opgave.

Kennis: VTH moet kennis hebben van de Eurocode 8 en de NPR 9998 om berekeningen hier aan te kunnen toetsen en een gesprekspartner te kunnen zijn voor professionals. Constructeurs en bouwinspecteurs hebben hiervoor al enige opleidingen gevolgd, maar opleidingen blijven ook in de nabije toekomst noodzakelijk.

ICT: Er moet prioriteit worden gegeven aan het digitaliseren van onze werkprocessen. Daarbij is voldoende capaciteit nodig vanuit het functioneel beheer en applicatiebeheer. Om te kunnen “communiceren” met onze partners is een goede aansluiting op systemen van ODG en VRG noodzakelijk omdat dan eenvoudig de gegevens kunnen worden uitgewisseld.

Huisvesting: De beschikbare werkplekken aan het Harm Buitenplein zijn op sommige dagen schaars of onvoldoende. Op korte termijn hebben we nog meer werkplekken nodig. We kunnen niet iedereen meer huisvesten aan het Harm Buitenplein. Ook moeten de werkplekken zich in een geschikte ruimte bevinden waar de kring rondom de bammer en/of zelfs een apart projectteam voldoende ruimte heeft. We moeten blijven beschikken en kunnen beschikken over een toegankelijk loket voor de aanvrager. **Is dit echt zo? Als ik daar kom is er meestal ruimte. En anders kunnen we wel ander gemeentelijk vastgoed inzetten. Maar dit moeten we niet op bordje aardbevingen schuiven. Zie de relatie niet.**

Wet- en regelgeving

Wetgeving verandert geregeld en dit zal ook ten gevolge van de aardbevingen (blijven) gebeuren. Ook staan er andere wijzigingen op stapel zoals de wet Private Kwaliteitsborging en meer vergunningsvrij bouwen. We kunnen nu nog niet overzien wat de gevolgen van de veranderde wetgeving op onze afdeling heeft.

Ook voorziet de huidige wetgeving er nog niet in dat we handhavend kunnen optreden bij gevaar, schade of herstel als gevolg van een aardbeving. De aanpassing van de regelgeving is wel één van de aspecten die vanuit de afdeling van groot belang geacht wordt om de ambitie van een veilige woon- en leefomgeving waar te kunnen maken. De Nationaal Coördinator moet de regelgeving aan laten passen, waardoor het bijvoorbeeld ook mogelijk is om de aanpak van de hoog risico bouwelementen (hrbe's) af te kunnen dwingen, zodat de veiligheid (in de openbare ruimte) zoveel mogelijk geborgd kan worden.

De aardbevingen kunnen ook invloed hebben op lokale regelgeving. Er zal bijvoorbeeld naar het terrassenbeleid gekeken moeten worden. De aanwezigheid van risicovolle elementen aan en op bouwwerken hebben gevolgen voor de veiligheid voor de mensen in de openbare ruimte.

Samenwerking met partners

Een belangrijke partner in het verwezenlijken van de ambitie van een veilige woon- en leefomgeving is het Centrum Veilig Wonen (CVW). Zij zorgen voor de opvolging van onze inspecties bij met name de scan van de openbare ruimte. Het CVW is goed ingericht voor een dergelijke taak, maar de omvang van deze taak voor de stad is groot. Het CVW moet voldoende capaciteit hebben, krijgen om deze taak voor de stad goed op te kunnen pakken. Met andere woorden: de capaciteit van het CVW mag niet belemmerend werken op de aanpak van risicovolle situaties zoals hoog-risico-bouwelementen in de stad.

Digitalisering van het gehele bouwarchief

Bij vergunningverlening of een calamiteit als gevolg van aardbevingen is het van groot belang dat alle data digitaal en direct beschikbaar zijn. Dit is nu niet het geval: slechts een deel van het bouwarchief

digitaal, namelijk de bouwvergunningen tussen 1980 en ca. 2012, exclusief de constructiegegevens. Het is daarom lastig om (bouw)tekeningen van specifieke gebouwen snel en volledig uit het archief beschikbaar te krijgen. Bovendien moeten de tekeningen dan nog gescand worden. Het is noodzakelijk dat alle bouwtekeningen (inclusief alle constructietekeningen en –berekeningen) goed (met een goede resolutie, geordend en gekoppeld aan metadata) gedigitaliseerd zijn.

Overige aspecten

De urgentie ten aanzien van de aardbevingen heeft invloed op ons jaarlijkse uitvoeringsprogramma toezicht en handhaving (HUP). De scan van de openbare ruimte is een taak die niet in het HUP is opgenomen, maar wordt nu en straks wel vanuit VTH opgepakt. Hetzelfde geldt voor panden met achterstallig onderhoud. Deze hebben in het HUP een lage prioriteit (indien de veiligheid niet in het geding is). Door aardbevingen, kan er als gevolg van achterstallig onderhoud gevaarlijke situaties ontstaan. Hierdoor verschuift de prioriteit van laag naar hoog. Dit heeft als consequentie dat andere handhavingstaken minder prioriteit krijgen.

Als een zware aardbeving in de stad voordoet, dan is de kans op schade aan gebouwen groot. Het is niet duidelijk wat de rol is van VTH na een zware aardbeving. De kans is aanwezig dat er extra inzet wordt gevraagd. Dit zal nader uitgewerkt moeten worden.

Ten aanzien van advisering op constructies, handelwijzen etc. wordt verwacht dat VTH in de toekomst steeds meer een proactieve rol gaat spelen. Wij zullen daar waar mogelijk doorverwijzen naar andere instanties zoals het CVW, maar de gemeente blijft altijd eerste aanspreekpunt voor de burgers. Dit vergt inzet en kennis van de medewerkers.

Wij hebben 320 milieuvergunningplichtige bedrijven ondergebracht bij de Omgevingsdienst Groningen. In opdracht van ons verlenen zij de vergunningen en voeren voor ons de controles uit. Wij hebben nog niet in beeld dat als gevolg van aardbevingen bij deze bedrijven calamiteiten kunnen ontstaan waardoor gevaar voor veiligheid en gezondheid ontstaat. Deze bedrijven moeten onderzocht worden en wellicht moeten de vergunningen met een breder toetsingskader bekeken worden. De situatie in de stad is daarmee min of meer vergelijkbaar met het chemiecluster in Delfzijl. Op dit moment hebben wij de kennis hiervoor niet in huis.

Het Staatstoezicht op de Mijnen heeft ons erop gewezen dat in de stad Groningen, stalen gasleidingen zijn gebruikt en waarvan in ieder geval al op twee locaties problemen zijn ontstaan door het roesten van deze leidingen. Als gevolg van aardbevingen, kan het probleem verergeren. Dit heeft inmiddels een hoge prioriteit gekregen. Dit probleem is besproken bij de Nationaal Coördinator, maar het is nu nog onduidelijk of zij op korte termijn actie ondernemen.

5.6 Vastgoed

Maatschappelijk Vastgoed

Vertalen Powerpoint in tekst

Strategisch Vastgoed

De aardbevingsrisico's met betrekking tot het vastgoed van het grondbedrijf spitsen zich met name toe op de gebouwen. Aan de voorraad gronden kleven geen directe risico's en voor de uitgeefbare gronden (ook in grondexploitaties) geldt inmiddels de nieuwbouwregeling (meerwerkkosten aardbevingsbestendig bouwen worden vergoed). Voor deze laatste categorie gronden geldt alleen dat het uitgiftetempo vanwege aardbevingen kan teruglopen en bij een zware beving zelfs tot nul. Op dit moment is het nog niet zo dat geïnteresseerde bedrijven afhaken vanwege het aardbevingsrisico. Buitenlandse partijen maken zich meer zorgen over de ligging ten opzichte van de zeespiegel dan over dit risico. Mocht de stad getroffen worden door een zwaardere beving dan zal er ongetwijfeld wel sterkere imagoschade optreden. Dat zal dan forse consequenties hebben voor de verschillende grondexploitaties.

Het meeste gebouwenbezit is bedoeld om op termijn te slopen. Hier en daar kan het aardbevingsrisico, of optredende aardbevings schade, leiden tot de keuze om eerder te slopen en de objecten niet tijdelijk te verhuren of in gebruik te geven. Voor de verhuurde panden lopen we dan de jaarlijkse huurinkomsten mis. Misschien gaat dat uiteindelijk om zo'n 25% van de verhuurde panden. Op een totale huuropbrengst op de panden van ruim € 2,9 miljoen gaat het als dan misschien om circa € 7,5 ton per jaar. Dit is meer een getallenvoorbeeld dan een realistische inschatting. De huuropbrengst verschilt immers sterk per pand en ook het percentage van 25% is een slag in de lucht. Voor de in gebruik gegeven panden ontvangen we geen inkomsten en is er dus geen sprake van directe inkomstenderving.

Voor het gehele pandenbezit lopen we natuurlijk wel kans op kostenconsequenties van aardbevings schade. Ongetwijfeld zal er voor sommige panden in geval van schade discussie ontstaan over vergoeding daarvan. Het gaat voor een deel immers om op termijn te slopen panden. Ook zullen we dan juist meer kosten gaan maken om deze panden hoe dan ook wel te beheren.

En hoe gaan we dit oplossen?

Daarnaast hebben we een aantal gebouwen, waarvan sommige (gemeentelijke) monumenten, die bedoeld zijn voor herontwikkeling. Daar speelt het aardbevingsrisico wel een prominentere rol, omdat sloop in beginsel geen optie is. In hoeverre de meerkostenregeling, die nog niet is vastgesteld, daarvoor soelaas biedt is nog de vraag. Denk hierbij aan de EMG-silo en het Zeefgebouw en werkplaats SuikerUnierrein. Ook beheren wij nog een aantal gebouwen met permanente maatschappelijke functies. Het is wel de bedoeling dat het beheer van die gebouwen intern overgaat naar SSC-VGM. Het gaat dan om de Machinefabriek (NNT), Groninger Museum en het Wall House.

En hoe krijgen we hier wat meer de vinger achter? Moeten we de belangrijkste van dit soort gebouwen, waar veel publiek tegelijk aanwezig kan zijn, pro-actief laten onderzoeken?

Samenvatting en financiële vertaling

PM moet nog

Bijlagen

Zie aangeleverde tabellen, deze moeten hier nog bij in.